

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Helyben házhoz hordva: Vidékre postán szállítva.
 Egész évre... 36 korona Egész évre 40 korona
 Negyedévre... 9 korona Negyedévre 10 korona
 Egyes szám ára 16 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. Telefon: 2-63.

A szerkesztőség kérésre visszatérő előfizetéseket és hirdetéseket a saadására nem vállalkozik. Kiadóhivatalhoz intézendők.

Közlekedés és többtermelés.

Dr Fráter Iván főispáni titkár.

Hogy a szorgalmas mezőgazdasági munkával előállított anyag értékesíthető legyen, azt legelső sorban is forgalomba kell hozni. Ezen forgalombahozatal vagyis maga a forgalom lebonyolító eszköze az állati igaerővel vontatott szekér. Sajna és szomorú, de elengedhetetlen tény, hogy a mezőgazdasági fuvarozás a legtöbb esetben rosszul fenntartott utakon bonyolódik, nem is beszélve az egyáltalán karban nem tartott oly utakról, melyek sokszor egyenesen veszedelmesek az azokon végig szekerezni merészkedőkre.

Ismeretes dolog, hogy rendszeren tavasszal és ősszel a legjárhatatlanabbak mindazon utak, amelyeket a mezőgazdák igénybe kell venniök. Ezen utakon való fuvarozás csak igen nagy megerőltetéssel lehetséges. Milliókra menő erőérték használna el, milliókra menő anyagérték veszne el a nemszállítás miatt.

Természetesen ezen segíteni igen sürgős dolog. Maga azonban a segítség speciális, azaz a vidéknek, a terepalakulatoknak megfelelő kell, hogy legyen.

Bár országunk uthálózata sok kívánivalót hagy hátra, azért a jelenben ezzel szemben is túlnagy igényekkel nem szabad mégsem fellépni. Az állami és törvényhatósági meglevő utjaink meglehetősen jó állapotban, mondjuk türethető állapotban vannak, habár a már idestova több mint négyéves világháború okozta kár, ami részben az utak rettenetes megterhelése okozta rongálásokban, de főként a javítás hiánya miatt érezhető, sok kívánni valót hagy hátra. Ez legyen még talán mondhatni a legkisebb baj. Ezen segíteni lehet.

Nagyobb gond s nehezebben megvalósítható már azonban új utaknak kiépítése, amely biztos és tökéletes alapmunkákat, sok anyagot és munkakerőt igényel; ugyannyira, hogy a világháború befejeztével új utak építésére a munkaerő és anyag hiánya miatt annál kevésbé is gondolhatunk, miután sokkal fontosabb más sok-sok sürgősen megvalósítandó feladat fog reánk várni s nem csupán uthálózatunk bővítése.

Azonban épen a többtermelés szempontjából erre égető szükség lesz.

Megoldhatjuk azonban a kérdést egyszerűbb és kevésbé költséges módon.

Csodálatos dolog ugyanis, hogy épen egy ily, főképen mezőgazdasággal foglalkozó országban, mint aminő a miénk, még mindig bizonyítani kell főképen a gazdatársadalom előtt, hogy mekkora előnyökkel jár a mezei vasút létesítése.

Alig látunk nagyobb uradalmat, a melyben mezőgazdasági vasút lenne beállítva, a kisebb birtokos pedig nem is gondol arra, hogy szövetkezéssel mezőgazdasági iparvasutat teremtsen.

A háború befejeztével azonban ennek meg kell valósulni, mert a mezőgazdák a háború okozta tapasztalatokból is be kell látniok az iparvasutak óriási jelentőségét. Hiszen akkor, amikor a hadvezetőség két-három nap alatt állított fel aránylag esekély munkakerővel oly sok-sok kilométer hosszúságú keskenyvágányú vasutvonalat, miért ne sikerülne a mezőgazdák ezt a háború befejeztével megvalósítani részben a hadvezetőség által rendelkezésükre bocsátandó anyag felhasználásával.

A mezei vasutak építése maga nem szükséges, főképp ha meggondoljuk, hogy minden uton vagy minden földön lehet sinpárt lefektetni. De éppen a közutak felhasználásával az erre a célra szövetkezett mezőgazdák megteremthetik a maguk mezőgazdasági vasutjukat. A meglevő utakon szépen meghúzódna a gazdasági sinpár, amelyhez aztán minden gazda kivihetné a saját sinpárjára a saját területéről termékeit.

Föl kell azonban a gazdatársadalom mellett s éppen ennek támogatására kelni a vármegyei közigazgatási bizottságoknak. Magukéva kell a közlekedés minél jobb megvalósítását tenni. Ne csak a sablonos megyei ügyek elintézésével, avagy tudomásulvételével foglalkozzon a közigazgatási bizottság, hanem próbáljon a saját területén belül produkálni is áldásos dolgokat.

Nem szabad elnéznie, hogy egyes vasuti gócpontok forgalma — három, sőt több vasuti vonal — egy gyűjtőállomáson fusson össze s onnan egy sinpáron át történjen ezen több vonalról befutó vasutnak a tulajdonképpen, de azért 7-8 kilométer távolságra levő főállomásra irányítása, ami aztán a nagy vonatkések, nehézkes forga-

lom, hosszas vonatmegállításoknak az okozója.

A többtermelésre való törekvés magába foglalja a korszerű eszközök alkalmazását. S a közlekedés helyes megvalósítása éppen ugy korszerű eszköze a helyes, modern gazdálkodásnak, mint a korszerű talajművelés.

A galíciaiak a közgyűlésben.

Városi közgyűlés.

Tegnap végre a törvényhatósági bizottságban is szóba jöttek a galíciaiak, akik annyira megszerették az itteni levegőt és a rendőrség birka türelmét, hogy nem akarnak innen eltávozni.

A törvényhatósági bizottság kiváló tagja Baróthy Pál kir. főügyész-helyettes szólt róluk, mint idegen állampolgárokról. Egyes bizottsági tagok különösnek találták ugyan, hogy erről a dologról a város közgyűlésében is szó eshetik, de ez nem feszélyezte a felszólalót, hogy a kérdésnek a törvényhatóságban való tárgyalását sürgesse.

Most már tehát a tanács sem térhet ki a dolog elől s így majd csak utilaput kötnék az itt levő galíciaiaknak, vagy itt maradnak s pár év múlva — virilisek lesznek.

A közgyűlés lefolyása különben a következő volt:

Malatinszky Lajos főispán elnökölt: a törvényhatóság tagjai csekély számmal voltak jelen.

A betérjesztett polgármesteri jelentés kapcsán többen szólaltak fel.

Mi van a galíciaiakkal?

Baróthy Pál a polgármesteri jelentés kapcsán két körülményről szólal fel. A közegészségügyi jelentés adatai szerint a gyermekhalandóság nagy méreteket öltött Nagyváradon. A gyermekvédelem ügye itt nincs szervezve kellőleg. A gyermeknap gyűjtés ez évben is szép eredménnyel járt. Megtörtént-e már az elszámolás s a begyűlt összeg minő célra fordították. A másik dolog a lakás-kérdés, amely Nagyváradon sok bajt okoz. Erről nem szól a polgármesteri jelentése, pedig elég fontos arra, hogy a tanács ne menjen el mellette haligatagon. Majd dr Dajka Endre r. kapitány, lakáshivatali elnök jelentésével foglalkozik, amelyet lapunkban ismertettünk. A lapokban ismertett jelentés szerint nem adtak személyzetet, hogy a még mindig itt lakó s távozni nem akaró idegen állampolgárokat kikutathassák. Pedig ezek foglalnak le sok lakást, amelyekből a helybeli lakosokat kiszorították. Kéri a pol-

gármestert, hogy a megfelelő intézkedéseket tegye meg a baj orvoslására, továbbá nyújtson a polgármester módját és alkalmát, hogy a törvényhatóság foglalkozhasson ezzel a kérdéssel.

Dr *Moskovits* Miklós a budapest nagyváradai gyorsvonal életbeléptetésének fontosságára hivatkozva, elismeréssel emlékezik meg Sztérényi József miniszter és Malatinszky Lajos főispán érdemeiről és fáradozásairól, amelyekkel a nappali gyorsvonal újból forgalomba helyezésével hálára kötelezték a várost. Indítványozza, hogy Sztérényi József miniszternek és a főispánnak köszönetet szavazzanak.

Dr *Friedländer* Samu ellenzi, hogy Sztérényinek köszönetet szavazzanak a gyorsvonalért; akkor inkább rászolgált erre a kultuszminiszter a leánygimnázium felállításáért.

Balogh Döme a polgármesteri jelentésben kimutatott közmunkára tett kiadások magas összegét kifogásolja.

Rimler Károly polgármester válaszolt a felszólalásokra. A gyermeknap tartására az Országos Gyermekvédő liga kérte ez évben is, mert a liga főjöveldelme. Az ez évi nagyváradai gyermeknap 12000 K-t jöveldelmezett, melynek fele a ligáé, másik fele pedig nagyváradai jótékony intézeteké. A lakáskérdésre kijelenti, hogy Dajka kapitány jelentése ő elébe még nem került s így az abban foglalt vádakra sem nyilatkozhat. Eddig minden hozzákérülő lakásügyet a tanács elé vitt, ha a Dajka jelentése hozzákérül, azt is a tanács elé terjeszti. Ösmeri a dolgot, de azokra meg fog felelni a tanács. A lakáshivatal határozatai ellen a lakásbíró elé kerülnek az ügyek.

Mertz János: *Halljuk a galiciaiak dolgát; ezeket kell kizsuppolni!*

Dr *Friedländer* Samu közbeszól.

Mercz János: *Igenis! Ha nem mennek, el kell őket zsuppolni.*

Rimler Károly *Balogh* Döme felszólalására azt válaszolja, hogy éppen az ő kérésére vették be a kijelentésbe a teljesített közmunkák kimutatását. Ha utánna néz, meg tudta volna az összes adatokat.

A polgármester havi jelentését tudomásul vették.

Hódolat a királynénak.

Dr *Medvigy* Mihály és társai, a királynéről forgalomba hozott hazug híresztelések ellen, amelyet ellenségeink terjesztettek, indítványt adtak be, hogy a törvényhatóság hódoló feliratban adjon kifejezést a királyi pár iránti hódolatteljes hűségének és ragaszkodásának s a feliratot küldöttség útján juttassa a királyi párhoz.

Lukács Ödön főjegyző terjesztette elő a tanács javaslatát. Az ellenség nemtelen rágal-makkal akarta a nemzetet és a harctéren küzdő véreinket megtevesztetni s a királynét meg-rágalmazni. A magyar nemzetben sokkal mélyebben gyökeret vert és sokkal szilárdabb a királyi pár iránti tisztelet és szeretet, minthogy az ilyen nemtelen és aljas rágal-makkal megingatni lehetne. Fejezze ki a törvényhatóság hódolatát a királyi pár iránt s azt hódoló küldöttség útján juttassa a királyi pár elé.

Az indítványt és a tanács javaslatát él-jenzéssel elfogadták.

Trencsénmegye feliratát, a lelkeszkedő papságnak az állami tisztviselőkhöz hasonló kedvezmények megadása iránt, a tanács pártolásra ajánlja.

Materny Imre elfogadja a javaslatot, de még inkább kívánná a lelkeszkedő papság fizetésének rendezéséről szóló 1848 iki törvény végrehajtását.

A tanács javaslatát elfogadták.

A feminiszták nagyváradai egyesületének kérelmét, hogy a női választójog törvénybe iktatását feliratban kérje a város — teljesítik.

A honvéd hadapródiskolában megüresedett két alapítványi helyre elsősorban *Petry* Bélát és *Kovács* Bélát, másod sorban *Kovács* Andrászt és *Papoczy* Ferencet jelölték.

A városi kenyérgyárnak házilag leendő felállítását minden felszólalás nélkül elhatározták s megbízták a tanácsot, hogy ez irányban járjon el.

A malmok porlasi és koptatási százalékát a buzánál 2 százalékban, a korpánál 3 százalékban állapították meg.

Nem kell a megegyezés.

A tanács beteresztette *Bakk* Károly és társaival kötött tűzifaszállítási szerződésből kifolyólag ellenük indított per egyezségi uton leendő felbontására vonatkozó javaslatot.

Székely Sándor kifejti, hogy az egyezsége vonatkozó ajánlatuk *Bakk* Károly és társainak tarthatatlan, mert a megajánlott 105 vagon fa értékéből a szerződésben kikötött 4000 vagon fához viszonyítva, vagononként 1 K 50 fillért tesz ki. Mint hallotta, megvan a fa, tegye rá arra a kezét a város. Nem fogadja el a tanács javaslatát.

Dr *Medvigy* Gábor már a szerződés kötésénél megmondta, hogy a vagononkénti 360 koronás ár nem komoly. A korábbi egyezkedés folytán már csak 2000 vagonról van szó, de ennek értéke is egy millió. Az egész szerződés csak arra szolgált, hogy a városi szállítás jelleget megnyerje s ezáltal a közteret biztosítsa az erdőkitermeléshez. Mikor ezt elérte, a várost, mint kicsavart citromot, cserben hagyta. Inkább lemond a 105 vagon fáról, minthogy az utókor az ilyen kijátszást lássa. Közben másnak rengeteg fát szállított drágán. Készlete zárólva van. Indítványozza, hogy a tanács javaslatát mellőzzék s a polgármestert és főügyészt bízzák meg, hogy a legerélyesebben járjanak el s a pert folytassák.

Mertz János pártolja *Medvigy* indítványát.

Medvigy Gábor indítványát fogadták el.

A családi pótlékokról szóló szabályrendelet módosítását a tisztviselők ruhabeszerezésére vonatkozó kimutatást, a nyugdíjasok és ezek özvegyei és árváinak háborus segély megadására vonatkozó tanácsi javaslatokat elfogadták.

A rendőrkapitányi állások.

Jánossy Gyula és társai rendőrkapitányok a VIII. fizetési osztályba való átszervezésüket és ruhaátalány megadását kérték 1914. január 1 ig visszamenő hatálylyal. A tanács az átszervezést javasolta, de csak 1918. jan. 1-től.

Dr *Hoványi* Géza ismerteti a rendőrség államosításáról szóló törvénytervezetet. — Eszerint 6 hónapra visszamenőleg nem szabad változtatni az állapotokon, ezért féltő, hogy a határozatot visszamenőleg nem hagyja jóvá a miniszter s akkor már az átszervezés nem lehet. Nagyon meggondolandó a dolog.

Malatinszky Lajos főispán is ilyen véleményben van. Ő nem hiszi, hogy visszamenőleg jóváhagyná az átszervezést a miniszter. A tisztviselők érdekében való, ha a tanács javaslatát fogadják el.

Dr *Medvigy* Gábor hasonló értelemben szól.

A tanács javaslatát fogadták el.

A rendőrfogalmazók szintén magasabb fizetési osztályba való átszervezésüket kérték, de a tanács nem javasolta.

Dr *Hoványi* Géza rámutat, hogy a tervezet a rendőrfogalmazókat a IX. fizetési osztályba sorozza és mindet így veszi át, tehát sérelem nem esik a fogalmazókon. Ha időközben emelik a fizetésüket, ez a város terhére esik, mert az állam nem fizeti.

Elfogadták a tanács javaslatát.

Az ősi temetőbe a vízvezeték bevezetését nem rendelte el a közgyűlés, majd a háboru után. Az ott levő kutat azonban kitakarítottatja a város.

Beterjesztette a tanács a leánygimnázium felállítására a miniszteri biztossal kötött szerződést, amelyet jóváhagytak.

Kapcsolatosan bejelentette *Rimler* Károly polgármester, hogy a honvédelmi miniszter értesítette, hogy a katonaság Nagyváradon ezer ágyat oszlat fel a hadikórházakból s elsősorban a Tisza Kálmán téri polgári leány- és elemi iskolát szabadítják fel, amelyben a leánygimnázium is elhelyezést nyer.

A bejelentést örvendetesen vették tudomásul.

Az interpellációk.

Balogh Döme interpellált a közgyűlés végén a Vitéz utcai rossz közbiztonsági viszonyok miatt, majd a város zöldegszükségletének ellátását bírálta.

Az előbbire a polgármester, az utóbbira *Lukács* Ödön főjegyző adták meg a felvilágosításokat, amiket *Balogh* Döme tudomásul vett.

Az orosz és a román békekötés a Ház előtt.

A képviselőház munkarendjéről és a nyári szünet előtt napirendre kerülő javaslatokról az Est munkatársa ma délelőtt kérdést intézett *Wekerle* Sándor miniszterelnökhöz. Arra a kérdésre, hogy az orosz és a román békekötésről szóló törvényjavaslat mikor kerül a Ház elé, a miniszterelnök így felelt:

— Az orosz és a román békekötésről szóló törvényjavaslatokat valószínűleg a jövő héten terjesztem a képviselőház elé. — Mindkét javaslat ötöt szerződést fog tartalmazni.

— A Ház milyen bizottsághoz utasítja ezeket a javaslatokat? — kérdeztük.

— Valószínűleg egy ad hoc bizottsághoz — válaszolt a miniszterelnök.

— Az ukrán békekötésre vonatkozó szerződéseket nem terjeszti kegyelmes ur a Ház elé?

— Még most nem — volt a válasz.

— Milyen javaslatokat tárgyal még szünet előtt a Ház?

— Mindenesetre egy pár adójavaslatot, azután a kereskedelmi miniszter által beteresztett kisebb javaslatokat, a mozgóképszínházokról szóló törvényjavaslatot, Gyöngyös városáról szóló javaslatot, a melyet ma terjeszttek be és még néhány apró javaslatot.

Arra a kérdésünkre, hogy a katonai el-látásról szóló törvényjavaslatot is tárgyal-ják e szünet előtt, a miniszterelnök azt vá-laszolta, hogy ez a képviselőház kívánságá-tól függ.

Kiélesedik az orosz-angol ellentét.

Az angolok Szentpétervár felé nyomulnak.

Kivégezték a kemi szovjet tagjait.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) Stockholmból jelentik: Az orosz távirati ügynökség jelenti szerdán este:

Angol csapatok a Murman-partvidék megszállása után dél felé nyomultak. Megszállták Kem várost, a hol az angol katonai parancsnokság agyonlövötte a szovjet tagjait, más hivatalos közegeket pedig letartóztatott.

A londoni bolsevik követ szerint a németek bevonultak Pétervárra és Moszkvába.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: Litvinov londoni orosz bolsevik nagykövet Longuet francia szociálista előtt így nyilatkozott:

— Kerenszki tisztességes ember, de ha azt mondja, hogy ismét háboruba sodorja Oroszországot, akkor politikai szélhámos, a ki olyasmit ígér, a mit nem tarthat meg. Oroszország teljesen kimerült. Nekünk arra van szükség, hogy gazdaságilag talpra álljunk és ezért kell fentartanunk semlegességünket. Hajlandók vagyunk gazdasági egyezményeket kötni és szállítani szomszédainknak olyan termékeket, amelyek rendelkezésünkre állnak, hajlandók vagyunk szállítani tehát a németeknek is, mert nem állunk többé háboruba velük.

— Ha az entente megtámad bennünket, védekezni fogunk és a németek be fognak masírozni Pétervárra és Moszkvába. Az entente tízezer kilométernyire van tőlünk, a németek csak néhány száz kilométerre.

Arra a kérdésre, hogy mit tesz Oroszország, ha Németország támadja meg, Litvinov így felelt:

— Ellent fogunk állni. Nincs támadó hadseregünk, de guerilla-háborút szervezünk.

A csehekről így nyilatkozott:

— Ezek a csehek volt osztrák hadifoglyok, a kiket maga Trockij legyőzött fel. Nem akartak Ukániában harcolni, azt szerették volna, hogy a nyugati harcra küldjék őket. Szállításuk már folyamatban volt, de a szibériai szovjetek vonakodtak őket elszállítani. Ekkor le akarták fegyverezni a cseheket, mire azok fellázadtak és a legvadabb reakciós elemekhez csatlakoztak. Zendülésük most már a végéhez közeledik, mert Oroszország és a szovjetekhez hű Kelet-Szibéria közé kerültek. Le fogjuk fegyverezni őket és aztán Vladivosztokba szállítjuk.

Őrlik a malmok az új búzát.

Szegő József nyilatkozata. Éhező erdélyi véreinkért. Malatinszky Lajos főispán szive. Ehrlich Imre, a jó bíró.

Szegő József, a Haditermény nagyvárad főnöke, a következőket mondotta nekünk:

— Cséplés idején van, nem ugyan bőven, de van liszt, tehát az idén is. Ez az állapot átmeneti, minden évben előállanak a nehézségek. Az új termés szállítása megkezdődött részünkre, s a malmok örölni kezdenek. Az időjárás kedvező, e héten nagy tételek kerülnek forgalomba. A vármegyének átmenetileg is van készlete s a zavar onnan keletkezett, hogy késett a kiutalás. A lényeges az, hogy a megye és a város is megkapta a maga mennyiségét. Közben a lefoglalásokból is tetemes búzához jutottunk s ismétlem azt az öröndetes eseményt, a malmok már beszállították az új termés egy részét.

E megnyugtató s illetékes helyről jövő nyilatkozat nem hagy kétséget a felől, hogy élelmezési bajaink mulófélben vannak s a tegnapi eset, hogy nem volt liszt Nagyváradon, nem ismétlődik.

Amit Szegő József főnök mondott a lefoglalásokról, az való. Sok tiltott vásárlásból jut a Haditermény búzához. De most vissza

is adott kis mennyiséget éhező erdélyi magyaroknak.

Az eset ez: A vasuti állomásnál Szabados Andrásné, Szabados Jánost, Szakács Sándornét megfogták a pénzügyőrök, mert 25—50 kiló búzát vittek haza Kajántóra Kovácsházáról, ami tilos engedély nélkül — ez nem volt nekik.

A tárgyalást Ehrlich Imre r. kapitány megtartotta s ezen az erdélyiek igazolták, hogy inségben élnek, egy hétre csak 70—150 deka lisztet kapnak s tetejébe 56 koronáért vásároltak 50 kiló búzát egy uzsorástól, akit nem ismertek.

A rendőrbíró elküldte őket Malatinszky Lajos főispán, kormánybiztoshoz, aki hozzájárult a búzának éhező erdélyi magyarok részére való kiutalásához. Erre Ehrlich Imre rendőrbíró szállítási igazolványt eszközölt ki a három magyarnak, nem foglalta le a búzát, s igen kis büntetést szabott ki rájuk a tilalom megszegéseért.

Éhező véreink hálásan vették tudomásul az ítéletet, de a kovácsházai uzsorást, aki a buza métermázsáját 112 koronáért adta nekik, nem árulták el.

A képviselőház ülése.

A képviselőház ülését Scitovszky Béla alelnök nyitotta meg háromnegyed tizenegykor. Az elnöki előterjesztések után Münnich Kálmán, a pénzügyi bizottság elnöke bejelentette a bizottság jelentését a Szeged, Székesfehérvár, Pécs és Nagyvárad városok részére engedélyezett rendkívüli házadómentességről, továbbá két bizottsági jelentést a szabadraktári vállalatokról és a szesz-eladási árából megtartható összegek felemeléséről.

Ezután betöltötték a Hammersberg László lemondásával megüresedett jegyzői állást Kovácsy Kálmánnal, továbbá betöltötték a képviselőház huszonnégy különböző bizottságában az idők folyamán megüresedett tagsági helyeket.

A választások után

Ossoinac András szólalt fel a választójogi javaslatához. Az egyes intézkedéseket a fiúmei szempontok figyelembevételével bírálja és azt mondja, hogy ez a javaslat Fiuméra nézve nem annyira jogkiterjesztést, mint inkább jogfosztást jelent. Reméli, hogy a részletes tárgyalásnál kijavítják a hibákat. Általánosságban elfogadja a javaslatot.

Csermák Ernő: Örömmel konstatálja, hogy grófok állanak a nemzet élén és hogy ők képviselik a nemzeti irányt. Magyarországon ez nem volt mindig így, itt a grófokkal szemben állt a nemzet, még csak magyarul sem tudtak, szerencsére azonban a nemzet beolvastotta a grófi tömegeket. Kéri a grófokat, ne aggodalmaskodjanak a magyar nemzettel szemben.

Egy hang: Az új grófok!

Csermák Ernő: Nemcsak az új grófokról beszélek. Itt van például Schönborn, akit nemrég választottak be a képviselőházba, — nemcsak beszél magyarul, hanem ír és gyönyörűen levelez. Konzervatív szempontból nem az a lényeg, hogy azok vezessék a nemzetet továbbra is, akik eddig vezették. A vezetéshez erkölcsi erő kell.

Csermák beszéde után szünetet adott az elnök. Szünet után kihirdette a választás eredményét, mely szerint Kovácsy Kálmánt jegyzővé választotta meg a Ház.

Ezután az új jegyző és a megválasztott bizottsági tagok letették az esküt.

Wekerle záróbeszéde következett ezután. Wekerle elmondotta, hogy a kormány bejelentette a választójogi törvényt, de meggyőződött, hogy a javaslatot nem lehetett volna keresztülvinni s csak az új választáshoz folyamodás lett volna hátra. Ha a választójogi törvény szempontjából igénybe vette volna a házfelosztást, akkor legalább egy évvel kitöltötte volna a reform megvalósítását és állandósította volna a bizonytalanságot és a folytonos izgalom hangulatában lehetetlenség lett volna a nagy fontosságú gazdasági és szociális kérdések megoldása. Már Vázsonyi is memondotta, hogy a magyar nemzeti élet nemzeti fejlődésének biztosítéka nemcsak a választói jogban keresendő, hanem másban is, így a közoktatásban... (Közbekiáltások: Államosítás!) Wekerle (a közbekiáltásokra válaszolva): Ez nincs a kormány programjában... keressük a hadsereg nemzeti irányu kiépítésében, mindenkifelett pedig keleti és déli határainkon számos intézkedés megtételében. Ezek sokkal fontosabbak, mint a választójog, mert a választójogban pótolhatók a mulasztások, de ezekben nem. Ezért kellett a megértés útját keresni. A javaslatot sem a kormány, sem a munkapárt nem tekinti magáénak, de ő maga sem. Közéletet kellett keresni a megoldást illetően.

Nincs igazuk azoknak, akik a módosítás által százezernyi apasztást emlegetnek. Mert a javaslat két millió és hétszáz ezer választót kontemplál. De ezekhez hozzáveendő a Károly-keresztesek és a nők is. És megvannak a javaslatban az autom fejlődés lehetőségei is. Változás csak a 2. § nál van. A hat elemi felvétele dacára még mindig nem tettek le a reményről, hogy a részletes

tárgyalásoknál érvényt fognak szerezni a 4 elemnek. A második változtatás a Károly-keresztesek és a hadijogok címén szavazók-nál van s ezek joga korlátoztatott. De azt hiszi, hogy csakhamar kénytelenek leszünk talán már a véderőjavaslatnál ezen jogcímét elfogadni.

Feltétlen hiva a nők választójogának, de csak bizonyos határig. Ezután a javaslat egyes pontjairól szólt. A fuvar költség teljesen eltörölendő. De ha szükséges lesz, azt a legcsekélyebbre fogjuk redukálni. A bírák alkalmaztatásához a választásoknál azért nem járult hozzá, mert ők maguk nem akarták ezt a szerepet.

Visszautasítja Pop-Csicsó vádját, hogy a nemzetiségeket nálunk nem részesítene egyenlő jogokban. A javaslatnak nincs egyetlen pontja sem, mely a románokra sérelmes volna. Bethlen javaslatához sajnálatára nem járulhat hozzá, mert a jogokat nem megszüntetni, hanem kiterjeszteni akarjuk. Bethlen indítványa csak a magyarságot gyengíti. Hasonlóképp elutasítja Bethlen indítványának második részét. A 4 elemet szintén nem fogadja el, mert ez halomra döntené az egész javaslatot és felborítaná a megegyezést.

A katonai követeléseket illetőleg pedig nem vállalta a kormányt addig, míg ezekre nézve biztosítékokat nem kapott. Kéri a javaslat elfogadását.

Ezután szavazás következett, melyben Károlyiék, Vázsonyiék és Andrássyék kivételével a Ház a javaslatot elfogadta. Az összes határozati javaslatot mellőzték.

Két órákor a vitát megszakították s délután 4 órákor kezdték meg a részletes tárgyalást.

Délután fél 5 kor Szász Károly elnök megnyitotta a tárgyalást.

Bethlen István gróf szólalt fel az 1. §-nál. Nem fogadja el Wekerle azon kijelentését, hogy módosítása sérti a jogegyenlőséget. Indítványa nem jelent jogfosztást s csak 60.000 választót rekesztene ki. A miniszterelnök nyilatkozata után nincs reménye, hogy indítványa elfogadtatik, de a zászló becsületéért benyújtja javaslatát.

Tisza István sajnálattal látja, hogy a Ház nem fogadta el a Bethlen István indítványát. Ez lett volna a legjobb megoldás e jelenben és a jövőre biztosította volna, hogy csak a magyarul írni és olvasni tudó szavazhasson. Ez nem akart jogfosztás lenni. Wekerlét figyelmezteti, hogy ez a hiba a 2. §-nál nem reparálható.

Vázsonyi kérde Tiszát, hogy elfogadja-e Bethlen egész indítványát?

Tisza azt feleli: Igen.

Vázsonyi: Ez ellenkezik nemcsak az 1913-iki álláspontjával, hanem azzal a beszéddel is, melyet a bizottság előtt mondott. A magyarul tudás még nem jelent hazafiságot. Lehet hazafi az oláh, aki nem tud magyarul, de meghal a hazáért. Kötelességünk a nemzetiségek között is terjeszteni a kultúrát, az írni olvasni tudást, de Bethlen indítványa analfabétaságot teremt. Nem fogadja el a javaslatot.

Tisza visszautasítja Vázsonyi feltevéseit. A magyarul tudás által hozzáférhetőbbek lesznek a magyar kultúra számára. Az 1. § a bizottság által megállapított forma, mert ők maguk nem akarták ezt a szerepet.

Falussy Árpád megindokolja különvéleményét, hogy a 4 elemet és a magyarul tudást vegyék fel, mert ezzel 246000-el bővül a választók száma.

Batthyány Tivadar ajánlja javaslat elfogadását.

Világhy Lajos módosítást ajánl, hogy a bronz vitézségi érmesek is megkapják a választójogot.

Jánossy Zoltán módosítást ajánl, hogy a Károly keresztetek, a rokkantak, sebesültek és a 8 holdasok, akik földjüket maguk művelik, kapják meg a szavazójogot az esetben is, ha nincs is meg más kellékük.

Ezzel a vitát megszakították és az ülés este 8 előtt véget ért.

Báró Kühlmann személyes okokból távozott.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) Berliuből jelentik: A birodalmi gyűlés főbizottságában Hertling kancellár beszédet mondott s Kühlmann távozásáról szólva kijelentette, hogy a külügyi hivatal vezetőségében beállott változás az egész birodalom politikai irányában a legkevesebb változást sem jelenti. A birodalom külpolitikája továbbra is azon az uton fog haladni, melyet a kancellár nyilatkozatában megjelölt. Kifelé a birodalom politikai programja ugyanaz, mint amelyet a pápa békeközvetítésére adott válaszában lefektetett. De az egész világ előtt ismeretes a német kormány becsületes békekészsége. Ezen semmi sem fog változtatni. Ezzel szemben áll azonban az a tény, hogy ellenségeink megsemmisítésünkre irányuló akarata továbbra is a legélesebben lép előtérbe, így Wilson és Balfour beszédeiben.

Míg ebben változás nem történik, kénytelenek vagyunk tovább harcolni szabadságunkért, jólétünkért abban a készségben, hogy az ellenséges hatalmak bármely komoly tárgyalási indítványába belemegyünk. A birodalmi politika vezetésében a legfőbb hadvezetőséggel teljes az egyetértés. A kancellár részletesen érintette a keleti és nyugati problémát és arra az eredményre jutott, hogy a birodalmi kormány programja minden irányban megegyezik azon határozatokkal, melyeket 1917 novemberében hoztak. A helyzet ugyanaz, melyet a birodalmi gyűlés tulnyomó többsége helyeselt. A külügyi hivatalnak más személylyel való betöltése nem tárgyi véleménykülönbség, csupán személyi természetű vonatkozásokra vezethető vissza, melyekről ő bizalmasan közelebbi felvilágosítást is adhat. — Kijelentette még, hogy a Kühlmann utódjául kiszemelt Hintze követ kötelezőleg nyilatkozatot tett, hogy minden tekintetben követni fogja az eddigi politikát. Ezután megkezdték a vitát a politikai helyzetről.

Hintze a német katonai párt hiva.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: A francia lapok jelentik: Hintze, az új német külügyi államtitkár a katonai párt és az alldeutschok jelöltje, akik most fényes győzelmet arattak.

A Murman-partok lakói az ántánt segítségét kérik.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) A Havas-ügynökség jelenti: Franciaország, Anglia és Amerika miniszterelnökei a Murman-partok fehértengerparti lakosságának küldöttségét fogadták, mely a szövetségesek védelmét és gazdasági támogatását kérte.

Kerenski tanácskozásai.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: Kerenski fontos tanácskozásokat folytatott francia vezető politikussal, melyek eredménye az, hogy Oroszország újra belép a háborúba a német hatalom ellen.

Németország a csehek kiszolgáltatását követeli.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: A Secolónak jelentik Stockholmból, hogy a német kormány felszólította az orosz kormányt, hogy ne csak a fegyvereket vegye el a csehektől, hanem szolgáltatassa ki őket közvetlenül a magyar és osztrák hadvezetőségnek.

A lengyel-kérdés osztrák megoldása meghiusult.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) A lengyel-kör a Burián külügyminiszter berlini utazásától sokat remélt. Azt hitte, hogy sikerülni fog azon ellentéteket áthidalni, melyek a lengyel kérdés osztrák megoldásában a külügyminiszter és a német kormány közt fennállanak. Burián visszatért anélkül, hogy eredményt tudott volna elérni. A lengyel-kérdésnek a lengyelek által tervezett osztrák megoldásában Burián hemmit sem tudott elérni. A német kormány értesítése adta Buriánnak, hogy nem hajlandó a lengyel-kérdés osztrák megoldásához hozzájárulni.

Nagyobb a párisi áldozatok száma.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: A Temps beismeri, hogy a Páris ellen intézett német repülő támadásoknak és a tüzérségi támadások áldozatainak számáról szóló jelentés nem teljes. Január vége óta jelzett 141 áldozathoz nincs hozzászámítva a kórházba szállítottak és a földalatti villamosok lejárái alatt megsebesült áldozatok száma sem.

Tisza a nők választójoga ellen.

Budapest, július 11. (Saját tudósítónktól.) A munkapárt Beöthy László elnöklete alatt értekezletet tartott, melyen a választójogi javaslat 2. §-át és a nők választójogát tárgyalta. Balogh Jenő indítványozta, hogy a 2. §-nak a bizottság által megállapított alakját fogadják el a Szilágyi Lajos módosításával. Balogh Jenő kijelentette, hogy hiva a nők választójogának és a Vázsonyi-féle javaslatból a nők választójogára vonatkozó részt fenntartandónak tartja a megfelelő módosításokkal.

Teleszky János szintén a női választójog hívének vallja magát, de a Balogh javaslatát csak módosításokkal fogadja el.

Tisza István nem fogadja el a nők választójogát s a javaslatához nem járul hozzá.

Antal Géza a női választójog mellett szólal fel s kéri Tiszát, hogy ne tekintse az ügyet pártkérdésnek, hanem engedjen szabad kezét a véleménynek ebben a kérdésben.

A termelők visszatérhető gabonája.

Tudomására, hozom a város lakosságának és az érdekelteknek, hogy a m. kir. miniszterium 2650—1918. sz. rendelete szerint az egyes terményekből házi és gazdasági szükséglet címén a következő mennyiségek igényelhetők, illetve oldhatók fel.

Őstermelői munkát végző 15 éven felüli férfi és női munkás részére búzából, rozsból, kétszeresből és árpából együttvéve havonként és fejenként 15 klg. őstermelői munkát végző 15 éven aluli férfi és női munkás ugyanzintén az őstermelői munkások családtagjai részére havonként és fejenként 12 klg. Mindenki más részére ideértve a rendszeres mezőgazdasági munkát nem végző őstermelőket is a fejenként és naponként fogyasztható lisztmennyiség 240 gr ban állapított meg.

Gazdasági szükséglet címén csak annyi készlet oldható fel, illetve vásárolható, a mennyi a gazdasági cselédek és alkalmazottak conventiójára, lelkészek, más egyházi személyeknek, tanítóknak továbbá községi alkalmazottaknak természetben kiszolgáltatandó járandóságára az időszaki munkások élelmezésére hasznbérre, arató részre, cséplő részre vagy más hasonló természetbeni szolgáltatásra, vetőmagra, az állatállomány eltartására és hizlálására feltétlenül szükséges.

Vetőmag címén katasztrális holdonként búzánál 100, rozsnál 110, árpánál 100, zabnál 90, zabbosbükknőynél 90 (ebből árpa, zab vagy a kettő együttvéve legfeljebb 65) kölesnél 20, tatárkánál 70 kg oldható fel illetve hagyható vissza.

Egy egész éven át nehéz munkát végző nőra az egész gazdasági évre 7 mm-nál több zab nem vehető számításba. Egy mén ló részére 11 mm, két éven aluli csikó részére 3 mm zab hagyható vissza. Két éven felüli csikó részére abraktakarmány számításba nem vehető, zabot egész évre csak hágó mének és csikók takarmányozására szabad vásárolni, más lovak takarmányozására ellenben csak 1918 év november hó végéig.

Szarvasmarha eltartására általában árpát vagy zabot számításba venni vagy vásárolni nem szabad, kivétel a hágibika, melynek részére a gazdasági évre 7 mm., továbbá az 1 éven aluli, melynek részére az olvasztás-

tól 1 éves koráig 1 mm. és az igásökör, melynek 2 mm. zab vehető számításba.

Oly tehenészetek részére, melyek a tejet közfogyasztásra lekötik, a közlelmezési miniszter ur a földmívelésügyi miniszter ural egyetértőleg állatonként 5 mm., abraktakarmány feloldását, illetve vásárlását engedélyezheti. Sertésállomány részére árpa és zab nem vehető számításba. Kivételt képez a tenyészkan, melynek részére 2 mm. árpa vagy zab és a tenyészkoca, melynek részére a szaporulattal együtt 3 mm. árpa vehető számításba.

A tenyésztésre szolgáló tenyészkos részére összesen 30 klg., bárány részére összesen 10 klg. zab vehető számításba, illetve vásárolható, juh- és kecskeállomány eltartására sem zab, sem árpa fel nem használható.

A házi és gazdasági szükséglet címén hizlalt sertések részére számításba vehető vagy vásárolható árpamennyiség 6 mm.-t meg nem haladhat.

Süldő részére 5 mm. árpa vagy zab vehető számításba, illetve vásárolható. Oly termelőnél, kinek tengeritermése is van, árpából csak a tenyészkanok részére 2 mm., tenyészkocák részére a szaporulattal együtt 1.5 mm, továbbá hizók részére 2 mm. vehető számításba.

Baromfiállomány eltartására csak ocu vehető számításba.

Lukács Ödön
polgármesterhelyettes.

Felderítő harcok nyugaton

Berlin, július 11. A miniszterelnökség sajtóosztály távirata. A nagytőhadiszállítás jelenté:

Nyugati harctér.

Ruprecht bajor trónörökös hadcsoportja. Napközben élénk harci tevékenység, amely este sok helyütt feléledt. Éjjel felderítő harcok. Bethunetől északkeletre visszavertünk egy erősebb ellenséges előretörést.

A német trónörökös hadcsoportja. — Tüzelési tevékenység az Aisne és a Marne között a villers-cottorersi erdőből jövő ismételt ellenséges részletes támadások előrseinket visszaszorították a Savierets szakadékig. Hat amerikai repülő közül, akik Koblenz ellen támadást kíséreltek meg, öt kezünkbe jutott, a bennülőket elfogtuk.

Ludendorff, első lőszállásmester.

Albániában visszavonulunk.

Budapest, július 11. A miniszterelnök régi sajtóosztály távirata. (Hivatalos.)

Olasz harctér.

Az olasz harctéren nincs említésre méltó esemény.

Déli nyugati harctér:

Albániában csapataink új védelmi vonalon rendezkedtek be a Devoli folyó völgyében. Visszavertünk egy francia századot, mely állásainkat igyekezett kifürkészni.

A vezérkar főnöke.

Nem olcsó a tisztviselők ruhája.

A Népruházati Bizottságot sokan emlegetik Nagyváradon a tisztviselői ruhák kiosztása alkalmából. Akik jó szövetet kaptak, s ezek a VIII. fizetési osztályba sorozottak, azok dicsőreleg emlékeznek meg róla, mert a szövet háboru előtti finom gyapjuszövet, s az ára 47 korona, maga a kereskedő, aki ezt kiadja, hajlandó 300 koronát adni érte azonnal. Igaz, hogy ez a szövet nem angol, nem is német, nem is magyar, hanem az orosz lengyelországi zsákmányból való s alig érthető, hogy miért 47 korona az ára, mikor bizony olyan kevésbe került érthető okokból.

De emlegetik a bizottságot a kishivatalnokok, az ugynevezett III. osztályu ruha boldog birtokosai, akik közül egyik 48 órai használat után visszavitte a 135 koronás ruhát Schwartz Adolphhoz s megmutatta sirva hogy a papírszél kiszakadt, a mellény papírháta elrepedt s vége az egésznek, oda a pénz.

Hát bizony a bizottság, amely mint a tisztviselők megmentője szerepel, ezzel a ruhával viharos nemtetszést aratott a kistisztviselők nagy seregében, mert a ruha kritikán aluli, s mint egy tisztviselő keserűen mondotta, fogadni kell hozzá egy hordárt, aki viselje a ruhát, mert azt viselni nem lehet. Ha viselik, rögtön szakad. Az is érdekes, hogy a bizottság a cérna kilóját 8 koronás árban foglalta le s mégis a ruhaszövethez való kelléket 41 koronáért adja a tisztviselőknek. Miért, miért ilyen drága?

Áremelésben bizony előljár a bizottság, ugylátszik, olyan központi betegség ez. Nem csoda, hogy aztán utána megy a közvetítő szövetkezet is. A tisztviselő-szövetkezetnek Jónás Andor nagykereskedő grenadint 12, törülközőt 12 és 130 széles szövetet 48 koronáért ajánlott fel s adott. Ő is, Munk és Schönberger is, Czillér Imre is s a szövetkezet a szövet méterét már 52 koronáért adta. Kissé sok ez a 4 koronás áremelés ezen a címen, hogy: szövetkezeti kezelési költség. Igaz, hogy vett a szövetkezet férfi szövetet 110 koronáért is méterenkint.

A ruhaszövetkiosztásnál érdekes, hogy após és vő kaptak utalványt szövetre s az após szövetéből a vő számára egy felöltő készül. A ruha mindig drágább lesz s már alig van a boltokban kész ruha. Neumann M. cég részére tegnap 10 ruha érkezett 750 koronás árban. A cég főnöke visszaküldte, mert rongy, pamutszövet az egész, békében egy ilyen ruhának az ára 15—20 korona

volt s ilyen árut nem vásárolhat egy jönevű kereskedő.

Most újabb ruhák érkeznek, azért soroltuk fel a hibákat. Másodszer ezeknek nem szabad előfordulni.

Végül közöljük, hogy a maradék — hátralevő — ruhák tegnap *Deutsch Ignáchoz* és *Lörincz Henrikhez* megérkeztek, akinek van utalványa, elviheti a kiutalt ruhát.

HIREK

* **Gál Sándor államtitkár.** A 8 órai Ujság írja: Gál Sándor belügyi államtitkári kinevezése a napokban meg fog történni.

* **Hadikölcsönjegyzés.** Umlauf Antal, Bács a cs. és kir. udvari kertek igazgatója, Nagyvárad város polgára 50.000 koronát jegyzett a 8 ik magyar hadikölcsönre a Bihar megyei Takarékpénztár és Gazdasági Banknál.

* **Katonai kitüntetés.** A hivatalos lap legutóbbi száma közli, hogy a király megengedte *Ravazdy György* 20. honvédegyalozredbeli századosnak, hogy a porosz királyi 2. osztályú vaskeresztet elfogadhassa s viselhesse.

* **Nagyvárad város 1918. évi költségvetése.** A belügyminiszter tegnap leküldötte Nagyvárad város 1918. évi költségvetésirányzatát. A költségvetést nagyjában és egészében elfogadja a miniszter, de a részletekben sok tételre nézve felvilágosítást kér. A költségvetés kiadásait 7.734.639 K, a bevételét 6.014.904 K, s így a hiányt 1.719.735 K val jövánagyja, akként, hogy a hiány az 5 százalék községi iskolai, 2 százalék ipariszkolai és 3 százalék óvodai adó és 86 százalék városi pótdoból fedeztessék s ezen adókat a város szedhesse. Azt látja azonban a miniszter, hogy 1913 tól 1917 ig a költségvetési hiány jelentékeny részét függő kölcsönökből fedezte Nagyvárad, s ma már 2.864.847 K a függőkölcsön tartozása. Szükségesnek mondja a miniszter, hogy a bevételek fokozása és esetleg új jövedelmi források megnyitásával és a kiadásoknál az egész vonalon való szigorú takarékoskodással gondoskodják, hogy a függőkölcsönök visszafizetése mielőbb megkezdhető legyen s így a városi háztartás pénzügyi egyensúlya biztos alapra fektetessék.

* **A jövedelemadó, a vagyonadó és a hadinyereségadó végrehajtási rendelete.** A hivatalos lap legutóbbi száma közli a pénzügyminiszter rendeletét az új adótörvények végrehajtása tárgyában. A rendelet megállapítja, hogy kik tartoznak új vallomást adni. A vallomásokat aug. 15-ig kell benyújtani.

* **Arató munkások munkanélkül.** A beregvármegyei gazdasági felügyelő jelentése szerint a vármegye területén előfordult fagykárak következményeként ott igen sok gazdasági munkás munkanélkül maradt, akik aratási munkára azonnal elszereződnek. Erről a körülményről azzal a felhívással értesitem az érdekelteket, hogy aki Bereg megye területéről munkásokat felfogadni hajlandó, azok szerződését végett lépjen azonnal a beregvármegyei gazdasági felügyelővel közvetlenül érintkezésbe. Nagyvárad, 1918 július 11. *Rendőrség.*

* **Aranyos Márton kinevezése.** Bihar megye alispánja *Aranyos Márton*, volt városi h. könyvelőt a biharmegyei közkórház könyvelőjévé nevezte ki.

* **Virilisek figyelmébe.** Felkérem Nagyvárad város azon legtöbb adót fizetőit, akik az egyes takarékpénztárakból, intézetektől, részvénytársaságoktól fizetést, jutalékot és egyéb járandóságot élveznek és azok után kivetett adójukat virilisek jegükönél számitásba vétetni óhájják, az arra vonatkozó igazoló okiratokat a városi adóhivatal 30. sz. szobájában *Pogátsás György* adótitzt tb. fogalmazóhoz 8 nap alatt beszoigáltatni sziveskedjenek. Városi adóhivatal. *Juricskay Barna* sk. pénz és adóügyi tanácsos.

* **Cukor érkezik a város részére.** A közlekedési hivatal tegnap értesítést kapott többszöri sürgetésére, hogy a város cukrát, mintegy 5 vagon, Szolnokról ezelőtt 8 nappal utnak indították. Valószínű, hogy hétfőre megérkezik a várva várt cukor, mert a barackbefőzés emiatt késik.

* **Lezuhant a repülőposta.** Altstadtból jelentik: A Bécsből Budapestre induló repülőposta fél 5-kor Altstadt közelében gróf *Larisch* egy rizsföldjén lezuhant. A pilótának nem történt baja. A repülőgépet leszerelve visszaszállították Bécsbe.

* **A Vörös kereszt tárgysorsjátéka.** Folyó hó 31 én lesz megtartva a Vörös-Kereszt Egylet nagy tárgysorsjátékának húzása, amelynek gyönyörű nyereményei közszemlére vannak téve *Kolozsváry Sándor* ékszerész kirakatában. Főhívjuk a közönség figyelmét ezen szép nyereményekre és egyben közöljük, hogy sorsjegyek még kaphatók a dohánytözsdekben és a Vörös Kereszt irodában. Egy sorsjegy ára 1 korona.

* **Kállay Jolán öngyilkos lett.** Kállay Jolán színésznő Székesfehérváron agyonlőtte magát. Öngyilkosságának oka ismeretlen. — Kállay Jolán mint operetténekesnő hosszabb ideig szerepelt Nagyváradon, ahol temperamentumos játékaival, főként táncával, nagy sikereket aratott. Később a kabaré muzsájához szegődött s mint kabaréművésznő is többször szerepelt Nagyváradon.

* **Ég a liget.** Tegnap délben, a rekkenő forróságban valamelyik tekergő felgyújtotta a városligeti száraz füvet. A tűz gyorsan terjedt, csak az ott letelező libák gágogása s a tehének bőgése tette figyelmessé a körülakókat a veszedelemre. A tüzet elfojtották, így is egy tuja és 5—6 fa esett áldozatul ennek a csirkefogó tréfának, egy fáról pedig lehúzták a héjat a gazfickók. Az offenzíva eredménye újból néhány diszfa pusztulása.

* **Uj fűrésztelep.** Tudomására hozom az érdekelteket, hogy a m. kir. keresk. miniszter ur 46684—1918. sz. rendeletével a Stern Dezső nagyvárad erdőipar vállalkozó által a Nagyvárad—Velence állomás szomszédságában létesítendő fűrésztelepre vezető iparvágány engedélyezése iránti kérelem ügyében folyó évi július hó 16 án d. e. 9 órára közigazgatási bejárást rendelt el, melynek helyéül Nagyvárad—Velence állomást tüzte ki, vezetésére pedig *Tárnoky Móric* kir. műszaki főtanácsos urat hívta fel. Erről az összes érdekelteket oly felhívással értesitem, hogy a közig. bejáráson teljes számban megjelenni és esetleges észrevételeiket jegyzőkönyvbe diktálni annál is inkább tartás kötelességüknek, mert az utólagos felszólamlások figyelembe vétetni nem fognak. *Rimler Károly* s. k. polgármester.

* **A Pál-utcai fiúk az Apollóban.** Molnár Ferenc elragadóan bájos regényét a Pál utcai fiukat is elérte a nagy irodalmi alkotások sorsa: aminek rég meg kellett volna történni, filmre került. — A nagyszerű filmnek óriási sikere volt és az Apolló színház igazgatósága igyekezett megszerezni a magyar filmregény előadási jogát. A fővétel nagy gyönyörűséget fog szerezni azoknak, akik Molnár Ferenc művészetét szeretik és zsenijét csodálják. A főszerepeket kiváló magyar színészek játsszák a szerző saját rendezői instrukciói szerint. Az Apolló ma remek új műsora keretében hozza színre az irodalmi njdonságot.

Legujabb füzőket legolcsóbban
Kesztenbaum Juliskánál
lehet beszerezni.
Rákóczi-ut, (Korona
gyógyszertár mellett)
Telefonszám: 827.

Leibchenek félárban!

Színház.

Heti műsor:

Péntek: *Mágnás Miska.*
Szombat délután: *Szép Heléna.*
Szombat este: *Stambul rózsája.*
Vasárnap délután: *Kis szeleburdi.*
Vasárnap este: *Lili.*

Vigh Mancsi bucsuja. A közönség tünnető tapsai, a szeretetnek őszinte megnyilvánulásai közt bucsuzott tegnap *Vigh Mancsi*, a Szigligeti színház bájos szubrettje egyik legjobb szerepében, a *Márványmenyasszonyban*. *Vigh Mancsi* tehetsége itt, a nagyvárad közönség előtt bontakozott ki; vasszorgalommal, erős akarattal, hivatásába vetett bizalommal lendült a legelső sorába úgy, hogy ma a legjobb szubrettek egyike. Természetesnek találjuk, hogy a főváros magához vonzza a jeles művésznőt s amennyire őszintén sajnáljuk távozását, épp olyan igaz lélekkel kívánunk számára az ország fővárosában minél szebb sikereket. Meg vagyunk róla győződve, hogy művészete és tudása a fővárosban még fejlődni fog s a Belvárosi Színpad nem jelenti karrierjének zenitjét.

Tompa Béla, a nagyvárad színházi közönség Budapestre szerződött kedvence, ma este lép fel bucsuzóul a *Mágnás Miska* címszerepében, amelyben ennek a kitűnő operettének bemutatója óta legforróbb sikereit aratta.

Bihari Sándor bucsuja. Szombaton este bucsuzik a várad publikumtól *Bihari Sándor*, az általános szeretetnek és népszerűségnek örvendett baritonista. Bucsufellépésére nagy ünnepséget készítenek elő. Az ünnepség védnökségét özv. *Des Echerolles Kruspér Sándorné* vállalta el. A rendezőség felkérte *Pásztor Ferenc* bankigazgatót az ünnepség megszervezésére. A bucsuestén mindenekelőtt nyílt színpadon a védnöknő vezetésével diszes ezüstkoszorút nyujtanak át a távozó művésznök, melynek közepén levő aranyozott plakettre a rendezőség felkérésére *Branyiczky Dezső* emlékverset írt. Előadás után pedig a fiatalok virágkocsiban

alkalmi nóták kíséretében fogja Bihari Sándort otthonába kísélni.

Szép Heléna. Szombaton délután Offenbach bájos operettje, a Szép Heléna kerül színre.

Vasárnap délután a csak nem rég nagy sikerrel bemutatott Kis szeleburdi tölti be a műsort.

Lili, a legbájosabb terméke a régebbi operettirodalomnak, amely mindig zsufolt házakat vonzott, valahányszor csak műsorra került Lili és az ő trombitásának kedves meséjű története. Lili legközelebb is ebben az idényben utoljára vasárnap este kerül színre a címszerepben Sz. Zsigmond Annával, akinek bucsufelléptére forró ovációkkal készül a közönség.

A kardalosok jutalomjátéka. Hétfőn este a kardalosok jutalomjátéka tölti be az estét. Ez alkulommal egy vig. derüs vigjáték a Próbaházasság kerül színre.

vessé doktor, mint amennyire nem keresztény; ha doktor volna, értelmesebben írta és ha keresztény volna, ilyen veszett ügy védelmére szígyelne kiállani, pláne az Új Nagyvárdban. Most nem arról volt szó, szígyen-e vagy nem szígyen Izidornak lenni; a tényt szögeztük le, hogy az irodákban és a felmentettek között horribilisen több a zsidó, mint a keresztény. Mikor e miatt az Új Nagyvárd nekünk rontott s tegnap mégis ő maga rukkolt ki egy 90 százalékos megdöbentő adattal, akkor igazán nem vitás többé, a két álláspont közül melyik volt az igazságnak közönséges, vakmerő, durva tagadása?

Az U. N. tegnap befejezi a polémiát. Hát ezt megnyugvással vesszük tudomásul. Ha így magára cáfol, ha így bennesül, akkor csakugyan okosabb elhallgatnia, sőt legokosabb lett volna el sem kezdenie a kötekedést. Vannak, akiknek már a jó régi latin közmondás is előrelátóan és nyomatékosan tanácsolja a hallgatást.

Haltenberger Vilmos
kelmefestő és vegytisztító gyárának második számú felvételi üzlete,
Szent László-tér, Dell'ortó cég mellett.
Vállal minden szakmájába tartozó munkát, elsőrendű kivitelben, mérsékelt áron.

Betűszedő tanulóknak fiú és berakó tanulóknak leány
fizetéssel felvétetik
a Szent László-nyomda részv.-társaságnál.

A Sajtó hölgybizottság
könyv és lapterjesztő vállalata:
a Kossuth Lajos-utcai trafikban
ajánlja könyveit és lapjait
Ne vásároljunk könyveket, mielőtt szét nem néztünk a Sajtó hölgybizottság
BIZOMÁNYI ÜZLETÉBEN
Támogassuk ezen új vállalatot!!!

Magyar Országos Biztosító Intézet
Részvénytársaság

Hadi és hadikölcsön biztosító osztálya.
A m. kir. Honv. Miniszterium Hadsegélyző hivatalának ellenőrzése alatt az elesettek özvegyei és árvái érdekében és javára.

Biharmegyei Központja:
Nagyvárad, Ezredévi Emlék-tér 2. szám 1. em.

Hadikölcsön jegyzés
biztosítással kapcsolatban.

A bankoknál eszközölt jegyzéssel
egyenlő értékkel bír.

Intézetünk módot nyújt mindenkinek kis összeggel nagy összeget jegyezhetni és amellett saját magáról és családjáról is gondoskodhatni.

Aki pl. 1000 kor. hadikölcsön-biztosítást köt, 15 éven át évenként egészben csak 49-50 koronát tartozik fizetni. Ha a fél ezen időt megéli, úgy őt magát illeti meg az 1000 koronás hadikölcsön, ha bármikor előbb halna meg, akár itthon, akár a harctéren, úgy azt azonnal halála után családja kapja ki, minden utánfizetés nélkül.

10000 koronáig orvosi vizsgálat nélkül köthető hadikölcsön biztosítás. Bélyeg vagy póttileték nem fizetendő.

Bármikor beszüntethető, a befizetett összeg, ez esetben sem vész el.
Hadikölcsön biztosítást köthet minden 15-60 éves egyén, nemre való tekintet nélkül.

Mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál a

Magyar Országos Biztosító Intézet r-t.
Biharmegyei Kirendeltsége
Nagyvárad
Ezredévi Emlék-tér 2. sz. 1. em. Telefon 11-85.

VIGADÓ MOZGÓ-SZÍNHÁZ MA
Nansen kapitány kalandjai.
Az előadások vasárnap d. u. 3 órakor, hétköznap 1/27 órakor kezdődnek.

APOLLÓ MOZGÓ-SZÍNHÁZ MA
Pál-utcai fiúk.
Az előadások vasárnap d. u. 3 órakor, hétköznap 1/27 órakor kezdődnek.

SZERKESZTŐI PÓTÁZÁS

„Dr Keresztény” tegnap a szabadkőművesek tányérnyalóinak újságjában elmeséli, hogy egyszer a nagyváradai honvéd. pótzászlóaljnál 60 intelligens katonát kerestek ki számvevő altiszt iskolába és abból 54 zsidó volt. Hát ez az; végre egy őszinte adat. 60 közt 54 zsidó: ez pontosan 90 százalék. Tehát míg az ország lakosságának 5 százaléka zsidó, addig a számvevő altiszt iskolában 90 százalék volt a Pótzászlóalj Izidor. 90 százalék a számvevő altiszt iskolában, ugyancsak a katonai irodákban, —99.99 százalék a Haditerménynél és egyéb központoknál, a felmentetteknek is 95 százaléka Izidor — jó volna ugy-e bár ezt az arányszámot mindenütt 100 százalékra emelni? Természetes, hogy így már a hadtápkörletbe sem jut 5 százalék zsidó, a fronton pedig a zsidók százaléka rohamosan leolvad, talán 0.01 százalékra. A keresztények arányszáma viszont a számvevő altiszt iskolában mindössze 10 százalék lévén, természetesen ez az arány viszont a tűzvonaltól felé fokozatosan nő s a legelső tűzvonaltól 99.99 százalékra emelkedik. Ez így van s erre maga az Új Nagyvárd szolgáltat most egy adatot. Ezt a kiáltoan igazságtalan aránytalanságot tettük szóvá éppen úgy, mint a hogy nem hallgathatta el más keresztény lap sem. Ez volt a polémiát kiinduló pontja s ha most maga az U. N. ismeri be, hogy az 5 százalék zsidóság csak a számvevő altiszt iskolában 90 százalékkal van képviselve: akkor mire való volt a sok fortyogás és éretlen handabandázás? Tessék csöndben jó mélyen hallgatni.

A „Dr Keresztény” persze épp olyan ke-

Főszerkesztő: **Dr. KRÜGER ALADÁR.**
Felelős szerkesztő: **Dr. PAPP KÁROLY**
Kiadóvállalat: Szent László-nyomda r. t.

HETI ÁRJEGYZÉK:

Porcellán moszár ütővel	12.-
Majolika gyümölcsállvány 6 tányérral	15.-
Majolika tálca fogóval	8.-
Majolika cukortartó díszes	8.-
Majolika gyümölcskészlet	8.-
Vizes készlet csiszolt üvegből	12.-
Boros	12.-
Likör	12.-
Befőttes készlet kristály fehér	12.-
Gyümölcs készlet kristály üvegből	12.-
Majolika fali sőtartó színes	8.-
Majolika vízeskancsó színes	10.-
Kenyérfosar színes üveggel	10.-
Chinaezüst cukortartó	10.-
Chinaezüst gyümölcsállvány	10.-
Majolika virágváza színes	5.-
Majolika virág azék	5.-
Majolika díszfigurá	5.-
Porcellán főzőlábas	5.-
Porcellán főzőfazék	5.-
Teáskészlet színes aranyozással	50.-
Kávéskészlet színes aranyozással	50.-
Fésűkészlet színes aranyozással	50.-
Ebédlőkészlet felszerelve sz. aranyozással	150.-
Hidrogénlámpás készlet sz. aranyozással	40.-
Mosdókészlet színes finom díszítéssel	50.-
Falitükör színes aranyozott kerettel	30.-
Asztali-lámpa teljesen felszerelve	25.-
Függő-lámpa teljesen felszerelve	30.-
Teáspohár chinaezüst foglalásban	8.-
Teásészke színes finom aranyozással	4.-
Kávéscészke	4.-
Köpöcsészke	5.-
Főzőlábas barna tűzálló füllel	5.-

Nipppek, Figurák, Szent Antal szobrok, Mária szobrok, Szentelt víztartók, Konyhaberendezési cikkek, Képek, Ablaküvegezés.

Eladás nagyban és kicsinyben!

KOMLUS TESTVÉREK

üveg, porcellán, lámpa, táblaüveg és díszműáru nagykereskedés.

Nagyvárad, Zöldfa-u. 13. sz.

Telefonszám 372.

◆ APRÓ HIRDETÉSEK. ◆

Minden szó ára 20 fillér, vastagabb betűvel 40 fillér. Legkisebb apróhirdetés ára 2 korona. Apróhirdetések díja előre fizetendő.

Eladó ház.

Főzes-utca 5. szám alatt. Értekezhetni ugyanott.

Kötött

és szövöttáru különlegesek! Gyönyörű kötött kabátok, blousok, selyem és flor harisnyák, keztyűk, svetterek, trikók, jouponok, selyem álaruhák. Nagy választék, méltányos árak. Tisztviselőknek árengedmény. Czillér Imre nagyáruházában. e

A Royalban minden este Banda Marci fia hangversenye.

Fényképészeti

lemezek, papírok, vegyszerek, előhívók stb. kapható Farkas István „Apolló” drogériájában, Rákóczi-ut 7-B.

Ne dobja ki pénzét ruhákért, mert a kitűnően bevált ruhafestékek régi ruhadarabjait olcsó pénzért házilag átfestheti. Egy levél ára 50 fillér. Németh Pál Aranykereszt gyógyszertárában, a városháza mellett.

Bérbeadó

Kossuth Lajos-utca 2. sz. házban (Szent László téren) korcsma, vendéglő és bodegának kiválóan alkalmas üzlethelyiség hosszabb időre. Bővebb felvilágosítás a Polgári Takarékpénztár r. t. nagyváradai cégnél nyerhető.

Jó bizonyítványokkal rendelkező megbízható egyén hivatalos zolgai minőségben állandó alkalmazást nyer az Egyesült Bank és Takarékpénztárnál, Bémer-tér 4.

Ór

lakással és jó fizetéssel felvétetik a Fekete sas részvénytársaságnál. Jelentkezni csak délután 3-5 óra között a részvénytársaság irodájában, Saspassage 22. számú lépcső, I. emelet.

GÉPMUNKÁS

felvétetik

a Szent László-nyomdában.

Ruhafesték

valódi két oroszán H védjegyű minden színben kapható. Ára 70 fillér. Vizonteladók árengedményben részesülnek. Farkas István „Apolló” drogériája, Rákóczi-ut 7-B. sz.

Pemete

és hársfamézcukorka elhárítja a köhögést és rekedtséget, hurutot, kiváló hangtisztító, oldó hatása. Egy csomag ára 1 korona. Kapható Németh Pál Aranykereszt gyógyszertárában, a városháza mellett.

Tavaszi

szeplők, májfoltok, bőrvörösség, kiütés, mitreszerek ellen biztos az IPO-krém. Ára 5 kor. és szappan Vióra átmosó ára 6 korona. Kapható Farkas István Apolló drogériájában, Rákóczi-ut 7-B.

Poloskairtó

Noksin biztos, kipróbált, megbízható poloskák irtására. Ára 2-40 K, nagy üveg 5 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogériájában, Rákóczi-ut 7-B.

Kiadó

üzlethelyiség. A Zöldfa épületben a volt kávéházi helyiség (körülbelül 300 négyzetméter terület kiadó. Értekezhetni a „Fekete Sas és Zöldfa r. t.” irodájában, Saspassage 22. sz. lépcső, I. emelet. Telefon 14-00.

Tyukszemirtó

három nap alatt elmulaszt tyukszemet, bőrkeményedést és szemölcsöket. Ára 2 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogériájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7-B. sz.

Butorozott

szobák kiadók Zöldfa-épület emeletén. Értekezhetni a szobakezelőnőnél.

Felső kereskedelmi és polgári iskolai magánvizsgákra előkészít felelősséggel a Donát-féle ker. magántanfolyam.

Minden hónapban kezdődik új ker. tanfolyam hölgyek részére gyors- és gépirásra, ker. számtanra, könyvvitelre.
Beöthy Ödön-u. 30. Telefon 1000.

Szent László Püspök gyógyfürdő

Nagyvárad mellett.

A kénes hévíz források természetes forrása 42°C Kénes hőforrását már 300 év óta használják bámulatos gyógyhatással köszvény, csusz, csontbajok, női betegségek és hasonló fájdalmas betegségek ellen.

Mindenről kellőleg gondoskodva van!

500 holdas fenyőerdő közvetlen a virágos park mellett. Villanyvilágítás az egész telepen és az összes szobákban. — Nagyszabású nyári uszoda 26°C folyton befolyó forrásvízzel, uszástanítás, napfürdő, homokkura. Fürdőismertetőt küld: az Igazgatóság.

LEGF. BUZACSRIZ,

folyékony „ARGOS” csiriz, faszeg, mindenféle CIPÉSZKELLÉKEK, BŐRTALPVÉDŐK stb. Legf. CSONTENYV kapható Stern Miklós bőrhulladék üzletében Nagyvárad, Zöldfa-u. 9. sz. Vidékiek kérjenek árajánlatot

Eladó házak!

Fürdő-utcán 16. és 22. számú két sarokház eladó.

Felvilágosítást nyújt:

dr. Imrik Gusztáv ügyvéd
Sal Ferenc-utca 15. sz.

Telefon-szám: 4-16.

Beraktározás.

Áruk, butorok, termények stb. hosszabb vagy rövidebb időre való beraktározására megfelelő helyiségek, ezeken kívül boros- és szárazpincék, istállók, kocsiszínek is általán rendelkezésre. A beraktározott árukat tűz- és betörés ellen biztosítjuk. Közelebbi felvilágosítással szolgál a

Fekete Sas és Zöldfa R.-T. beraktározási osztálya.
Iroda Saspassage 22. sz. lépcső.
TELEFONSZÁM: 14-00.

Fésűk tartós, finom anyagból.

Bontó-, sűrű-, still-fésűk, hajtók, hajcsattok, oldal- és kontyfésűk, kefék, bőrárúk, pipere és toilete szükségletek legjobb beszerzési helye

Fésű- és diszműáruház

Saspassage 42.

Nebelthau A. utóda Szabó J. javítások eszközöketnek.

Mocsáry Sándor

TELEFON: 1404.

Zöldfa-épület, utcai helyiség.

Villany- és vízvezeték szerelő, bádogos, lakatos, műszerész és bronzműves.

Írógép, gramofon, kérékpár és National Cassa javító. Electrotechnikai cikkek, 1/2 Wattos Wolfram-szálas Tungstram-égők, villanyvasalók állandóan raktáron.

Félix gyógyfürdő

Nagyvárad mellett

Kelet-Magyarország leglátogatottabb hévízfürdője. Természetes 49°C hőmérsékletű forrás, köszvény, csusz stb. ellen

Télen-nyáron nyitva!

Villanyvilágítás!

Téli szeziónban (október-május) pensiórendszer. Prospektust díjtalanul küld a

Fürdőigazgatóság.

A Félix-fürdő kedvezményes jegyei a Munkásbiztosító Pénztárnál kaphatók

ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZZÉNYTÁRSASÁG

Nagyvárad, Bémer-tér 2.

Befizetett részvénytőke 1.000.000 kor.

Elfogad takarékbetéteket könyvecskékre és folyószámlára és azt előnyösen kamatoztatja. Leszámítol váltókat. Engedélyez előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsönöket törlesztésekre. Előleget ad értékpapírokra.